

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum natuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

et facta quibusdam, puta, pastoibus, & Magis, quibus non per viuus, sed per aetationem angelorum & stellae manifestata est Christi natuitas. Si vero est sermo de manifestatione per aetationem, non sequitur quod tollatur meritum fidei: & fallo in litera diceretur, si manifestis indicis, Christo nascente, eius natuitas omnibus appeteret, iā tolleretur ratio fidei. Vnde & magis manifestis indicis natuitas Christi appetere: tamē non electio fidei ablativa refutat natuitatis

ARTICULUS I.

Vtrum natuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur quod Christi natuitas debuerit esse omnibus manifesta. Impletio enim, promissioni debet respondere: sed de B promissioni aduentus Christi dicitur Psal. 49. Deus manifeste veniet. Venit autem per carnem natuitatem. ergo videtur, quod eius natuitas debuerit esse toti mundo manifesta.

P2 Præt. Primæ ad Tim. 1. dicit, Christus in hunc mundum uenit p[ro]t[er]ores saluos facere: sed hoc non fit, nisi inquantu[m] eis gratia Christi manifestatur, secundum illud Tit. 2. Apparuit gratia Dei & saluatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & secularia desideria, obrie, & pie, & iuste uiuamus in hoc sacerulo. ergo vide tur quod Christi natuitas debuerit esse omnibus manifesta.

P3 Præt. Deus super omnia prior est ad miserendum, fm illud Psal. 144. Miserationes eius super omnia opera eius: sed in secundo aduentu, quo iustitia iudicabit, veniet omnibus manifestus, secundum illud Matth. 24. Sicut fulgur exit ab oriente, & pareret vsq[ue] in occidente, ita erit aduentus filii hominis. ergo multo magis primus, quo natus est in mundo, secundum carnem, debuit esse omnibus manifestus.

SED CONTRA est, quod dicitur Ic. 2. Vere tu es Deus absconditus, sanctus Israel saluator. Et Ia. 53. Quasi absconditus est vulnus eius & despctus.

RESPON. Dicendum, quod natuitas Christi non debuit esse communiter omnibus manifesta. Primo quidem, quia per hoc impedita fuisset humana redemptio, q[uia] per crucem eius peracta est: q[uia], vt dicitur j.ad Corin. 2. Si cognoscunt, numquā dominum gloriam crucifixissent. Secundo, quia hoc diminuisset meritum fidei, tollit totaliter fidem: tamquam si talis manifestatio abfuisse fidei: sic enim in litera dicitur, quia hoc quidem manifestatio faciens euidentiam tollit totaliter fidem: tollit totaliter fidem: tamquam si talis manifestatio abfuisse fidei: signum q[uia] talis manifestatio minueret fidem, est, quia si manifestatio crevissit usque ad euidentiam, tolleret totaliter fidem: hoc enim ostendit manifestacionem talem esse propinquam manifestacionem euidentiae, ac per hoc diminuentem meritum fidei, utpote propinquam tollenti totaliter fidem: propinquum enim calido est tempore. Vnde in illa conditionali, si manifestis indicis Christo

nascente, eius natuitas omnibus appareret, iam tolleretur ratio fidei, loquitur de indicis ita manifestis, vt natuitatem Christi redenter apparente, hoc est evidenter: sic enim fides est arguere tum non apparentium, hoc est non evidenter. Duplicita siquidem possunt esse indicata rem: quodam reddentia rem illam credibilem, & inter haec est magna latitudo, & in hoc genere sunt omnia testimonia, siue Angelorum, siue miraculorum, siue hominum, nec non ipsius Dei, si vix aetationem non proceditur, & sic fuit manifestata Christi natuitas per prædictis: quedam vero sunt indicata rem sic, quod reddant illa evidenter, vt in de multis remonstratis, effectus more ante p[ro]dierunt demonstratum indicat causam: reddit enim illa evidenter notam, & in diuinis lumen clarum menti Angelice, vel humana infusum tollit fidem respectu illius. Prima autem indicia, quando sunt manifestata, ut per miracula & angelos &c. licet non tollat, minuitum meritum fidei propter propinquitatem ad apparitionem: quod ex eis potest percipere quod Dominus Thomæ dixit, tamquam arguens ipsum de talibus indicis signis. Quia vidisti, iudicia manifestata in me, credidisti me Deum, &c. & commendando ab opposito aliorum fidem subdidit: Beati qui non videbunt & crediderunt: numquam enim dominus ex oppozito commendasset credentes qui non uiderunt, nisi ipsum videre minueret meritum credendi. Et si infestus, ergo Magi & pastores minus meruerint credendo, respodebunt, quod quantum est ex parte manifestationis, minus meruerint credendo, hoc est minorē occasione merendi in credendo habuerunt: sed cum hoc stat, quod magis meruerint credendo ex parte iporum credentium. Et hoc ponderat, quia meritum ex parte merentis maxime penatur. Cum hoc quoq[ue] sit, & licet et nihil merentur credendo nativitatem Christi, pota, si vidiscere: attamen multo plus meruiſerit animado, quam alij credendo & amando, propter maiorem dilectionem ex vita, quam ex fide producent.

Super Questionis triginta sexta, Articulum secundum.

TItulus clarus est. In corpore una coclusio: Natuitas Christi debuit quibusdam

Ecclesiast. 3. nro 6
multum remonstratis, effectus more ante p[ro]dierunt demonstratum

per quam venerat homines iustificare, secundum illud Ro. 3. Iustitia Dei, per fidem Iesu Christi. Si enim manifestis indicis Christo nascente eius natuitas omnibus appareret, iam tolleretur ratio fidei, quæ est argumentum non apparentium, vt dicitur Heb. 1. Tertio, quia per hoc venisset in dubio veritas humanitatis ipsius, vnde Aug. * dicit in Epist. ad Volu. Si nullus ex parvulo in iuuentute mutaret aetas, nullos cibos, nullos caperet somnos, nonne opinionem confirmaret erroris, nec hominem vere nullo modo suscepisse crederet, & dum oīa mirabiliter facit, auferret quod misericorditer fecit?

AD PRIMVM ergo dicendum, quod auctoritas illa intelligitur de aduentu Christi ad iudicium, secundum quod glossa ibidem exponit.

AD SECUNDVM dicendum, quod de gratia Dei saluatoris credendi erant omnes homines ad fatum, non in principio natuitatis eius: sed postea tempore procedente, postquam operatus est salutem in medio terræ. Vnde post passionem & resurrectionem suam dicit discipulis suis, Matt. 28. Euntes docete oīes gentes.

AD TERTIVM dicendum, quod ad iudicium requiritur quod auctoritas iudicis cognoscatur, & propter hoc oportet, quod aduentus Christi ad iudicium sit manifestus: sed primus aduentus fuit ad omnium salutem, quæ est per fidem, quæ quidem est de non apparentibus. & ideo primus Christi aduentus debuit esse occultus.

ARTICULUS II.

Vtrum natuitas Christi debuerit aliis manifestari.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur quod natuitas Christi nulli debuerit manifestari: quia vt dicitur est, * hoc erat congruum humanæ saluti, vt primus Christi aduentus esset occultus: sed Christus venerat, vt omnes saluaret, secundum illud j.ad Tim. 4. Qui est saluator oīum, maxime fide-

Art. præced.
ad 3. arg.

dendo & amando, propter maiorem dilectionem ex vita, quam ex fide producent.

TItulus clarus est. In corpore una coclusio: Natuitas Christi debuit quibusdam